

SVEIKAS SAULĖS MIESTAS
Šiaulių mieste savivaldybės
visuomenės sveikatos skyriaus

**ŠIAULIŲ MIESTO BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ 7 - 17 M.
AMŽIAUS MOKINIŲ 2022 M. PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS
PATIKRINIMŲ DUOMENŲ APŽVALGA**

Šiauliai

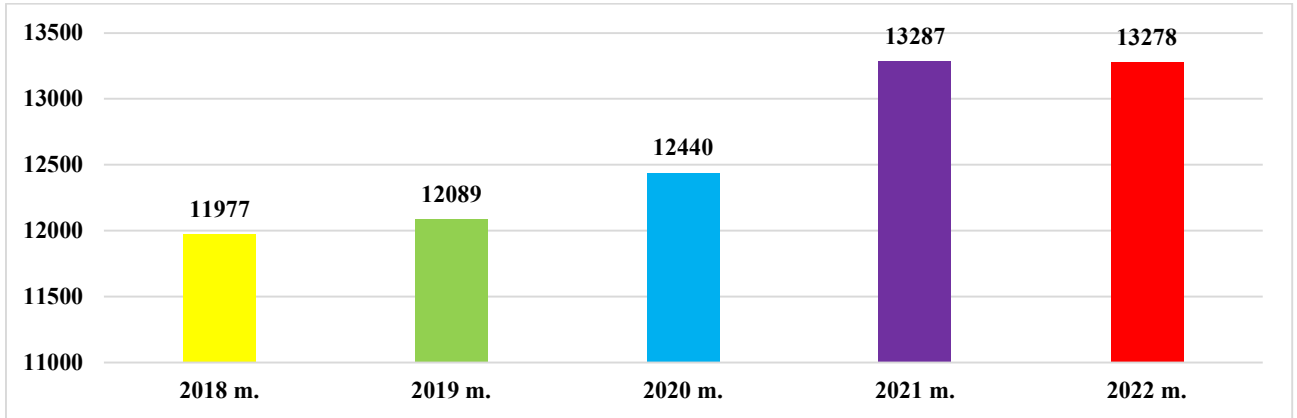
ĮVADAS

Lietuvoje jau septynerius metus yra įdiegta ir funkcionuoja Higienos instituto tvarkoma Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema (toliau – VSS IS). Šioje informacinėje sistemoje kaupiami visų šalies ikimokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigas lankančių asmenų profilaktinių sveikatos patikrinimų duomenys. Šie duomenys į VSS IS gaunami iš elektroninės statistinės apskaitos formos Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Mokinio sveikatos pažymėjimas) per sąsają su Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacine sistema (toliau – ESPBI IS).

Apžvalgoje pateikiami ir aprašomi Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7 – 17 m. amžiaus mokinių sveikatos rodikliai, nustatyti profilaktinių sveikatos patikrinimų metu. Naudotasi Higienos instituto Vaikų sveikatos stebėsenos informacinės sistemos specialistų parengtu leidiniu „Mokinių sveikata 2022 m.“ Apžvalgoje pateikiami ir 7 – 17 m. vaikų ligotumo duomenys gauti iš Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“. Šie duomenys apima tik ugdymo įstaigas lankančius vaikus, kurie kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl sveikatos sutrikimo.

Mokinio sveikatos pažymėjimo pateikimo apžvalga

Mokinių Registro duomenimis, Šiaulių mieste bendrojo ugdymo mokyklas 2018 m. lankė 11 977 7 – 17 m. amžiaus mokiniai, o 2022 m. – 13 278 mokiniai t. y. jų skaičius per penkerius metus padidėjo 10,9 proc. (1 pav.).

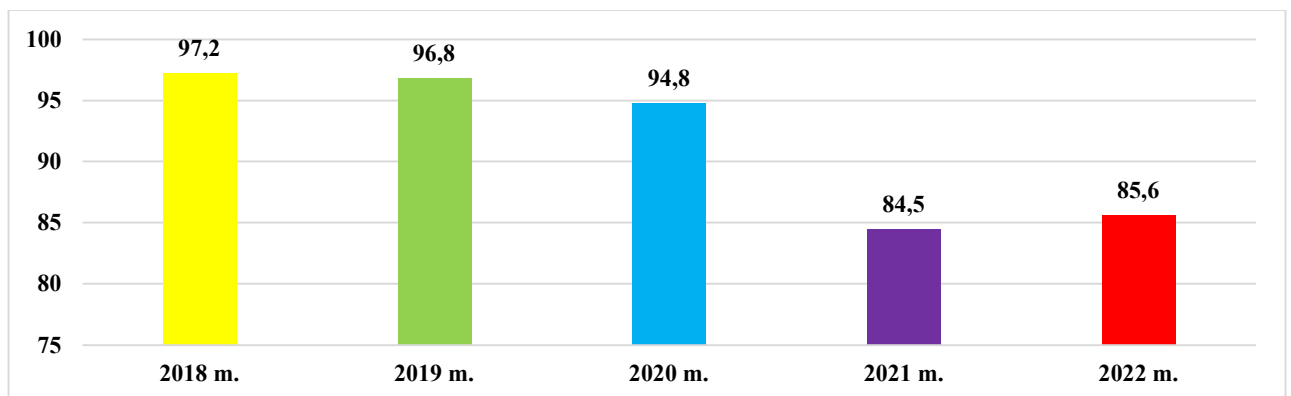

1 pav. Šiaulių mieste bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7–17 m. amžiaus mokinių skaičius 2018–2022 m. (abs. sk.)

Elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą sudaro dvi atskiros dalys: I dalis „Sveikatos būklės įvertinimas“ ir II dalis „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Tai du atskiri dokumentai ir galioja nepriklausomai nuo to, ar pateikta tik I dalis, ar tik II dalis, ar abi dalys kartu. Pirmą pažymėjimo dalį turi teisę pildyti šeimos gydytojas (vaikų ligų ir vidaus ligų gydytojai) arba slaugytojas, antrą dalį – gydytojas odontologas arba gydytojas odontologas specialistas, arba burnos higienistas.

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalies pateikimą 2018 – 2020 m. Šiaulių mieste matyti kad, per 95 proc. vaikų turėjo užpildytą pažymėjimo I dalį. Tuo tarpu 2021 – 2022 m. jų dalis sumažėjo iki 85 proc. (2 pav.).

Užpildytą II pažymėjimo dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“ 2020 m. turėjo 82,6 proc., 2021 m. – 78,1 proc., o 2022 m. – 76,4 proc. 7 – 17 m. amžiaus Šiaulių miesto mokinių. Lyginant 2022 m. su 2020 m., turinčių užpildytą pažymėjimo II dalį sumažėjo 6,2 proc.

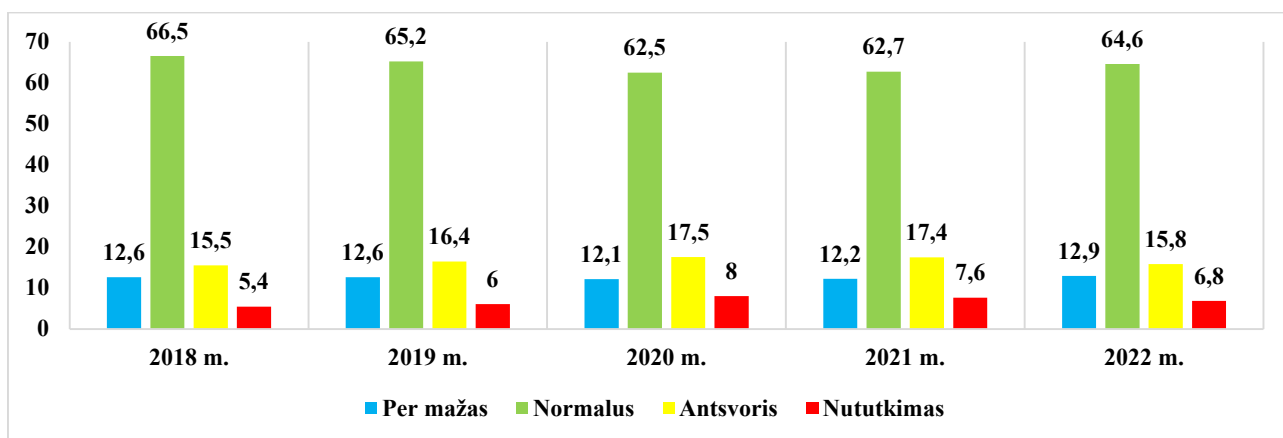

2 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, turinčių Mokinio sveikatos pažymėjimo užpildytą I dalį, pasiskirstymas 2018–2022 m. (proc.)

Mokinių kūno masės indekso vertinimas

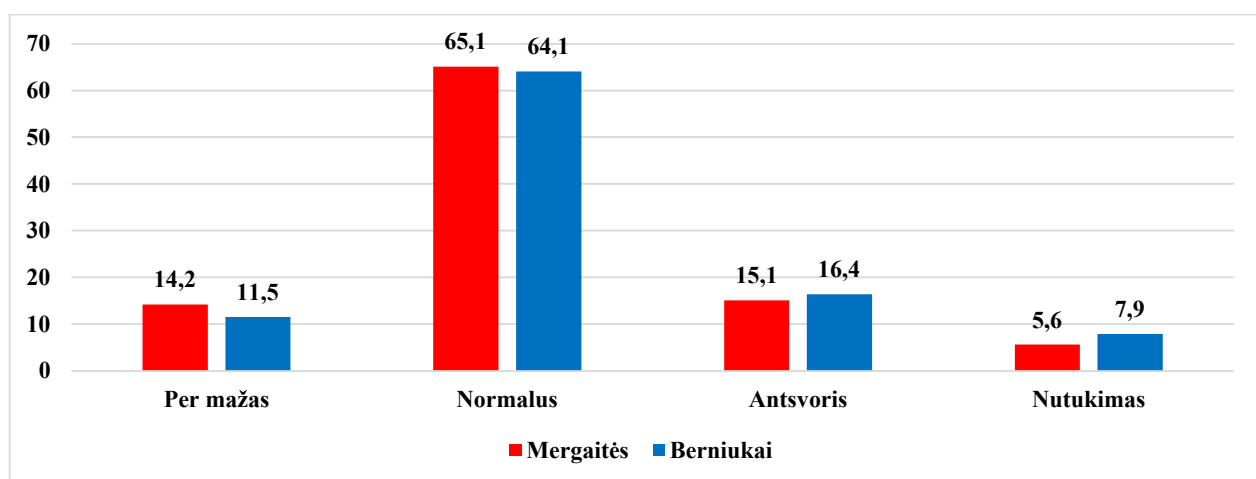
Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu šeimos gydytojas išmatuoja vaiko ūgį, svorį, rezultatus įrašo į elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą, kuriame automatiškai apskaičiuojama kūno masės indekso (toliau – KMI) skaitinė reikšmė ir KMI įvertinimas: per mažas svoris, normalus svoris, antsvoris ar nutukimas. Nuo 2020 m. gegužės 1 d. įsigaliojo 2 – 18 m. amžiaus vaikams pritaikytos KMI vertinimo ribos.

Apžvelgiant 7 – 17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimo rezultatus per penkerius mokslo metus matyti, kad nuo 2018 m. Šiaulių mieste normalų kūno svorį turinčių mokinių dalis sumažėjo 2,0 proc., o nutukimą turinčių mokinių dalis padidėjo 1,4 proc. (3 pav.).

3 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimo pasiskirstymas 2018–2022 m. (proc.)

Lyginant 7 – 17 m. amžiaus mokinių KMI vertinimo rezultatus 2022 m. pagal lytį matyti, kad kiek didesnė dalis mergaičių nei berniukų turėjo per mažą kūno svorį, tuo tarpu kiek didesnė dalis berniukų nei mergaičių turėjo antsvorį ar buvo nutukę (4 pav.).

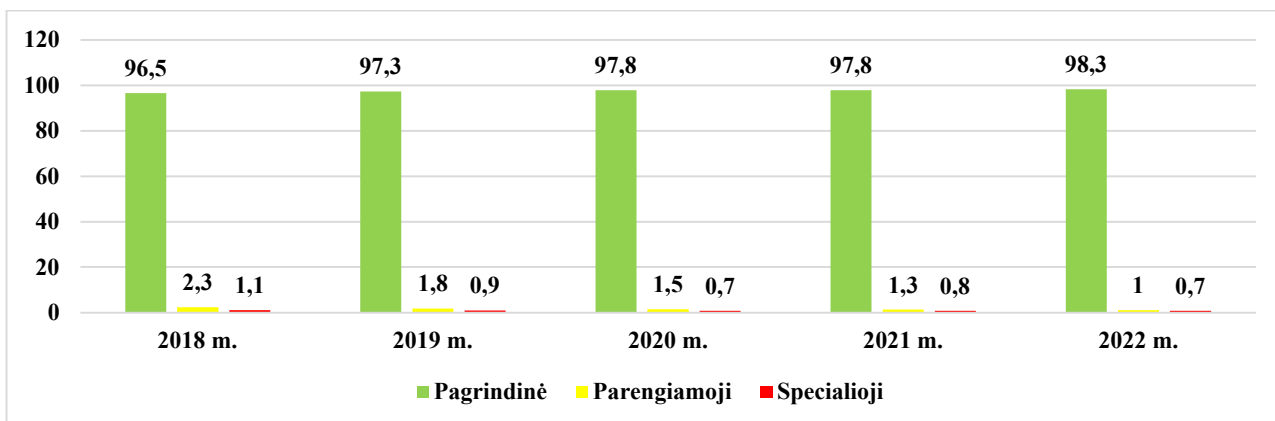
4 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių KMI įvertinimas 2022 m., lyginant pagal lytį (proc.)

Mokinių fizinio pajėgumo įvertinimas

Kasmetinio mokinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas, įvertinęs vaiko fizinę sveikatos būklę, jo sveikatos pažymėjime nurodo fizinio ugdymo grupę: pagrindinę, parengiamąją, specialiąją.

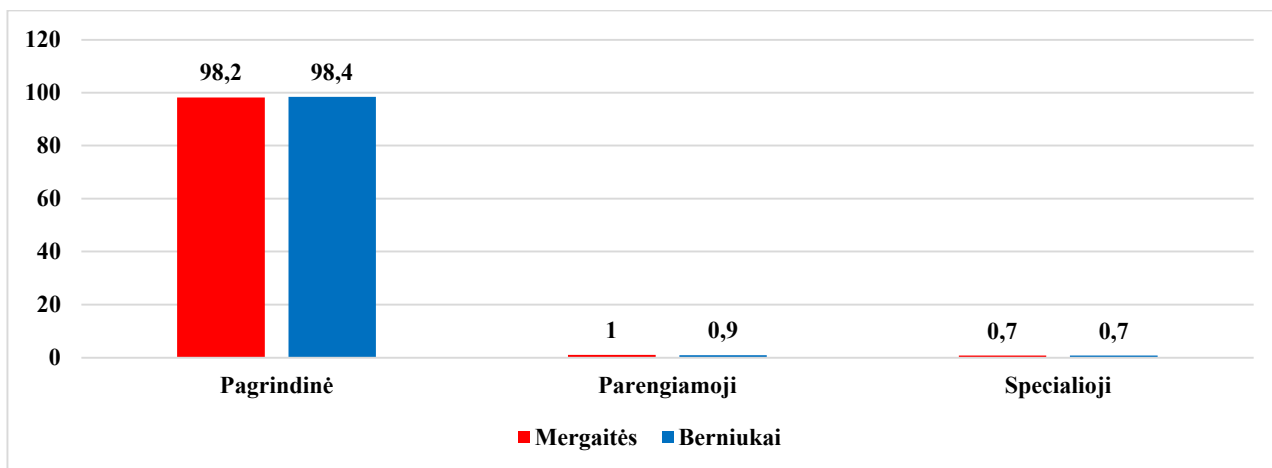
Pagrindinei fizinio ugdymo grupei priskiriami visiškai sveiki ar turintys nedidelių sveikatos sutrikimų (nedidelio laipsnio regos sutrikimai, netaisyklinga laikysena, funkciniai negalavimai ir pan.) mokiniai. Parengiamajai fizinio ugdymo grupei priskiriami mokiniai, turintys nedidelių sveikatos sutrikimų, persirgę tam tikromis ligomis ir laikinai negalintys lankyti kūno kultūros pamokų visu pajėgumu. Specialiajai fizinio ugdymo grupei priskiriami mokiniai, turintys nuolatinių ar laikinų sveikatos sutrikimų, kurie su tam tikrais apribojimais netrukdo jiems dalyvauti ugdymo veikloje. Tokie vaikai sportuoja pagal specialią kūno kultūros programą ar lanko gydamosios kūno kultūros pratybas.

Apžvelgiant Šiaulių miesto mokinių fizinio pajėgumo pokyčius per penkerius mokslo metus matyti, kad vaikų, priskirtų pagrindinei fizinio ugdymo grupei, dalis išaugo 1,8 proc. Mokinių, kuriems nustatyta parengiamoji fizinio ugdymo grupė, dalis sumažėjo 1,3 proc., specialioji – 0,4 proc. (5 pav.).

5 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymas fizinio ugdymo grupėse 2018–2022 m. (proc.)

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymą fizinio ugdymo grupėse 2022 m. pagal lytį matyti, kad mergaitės ir berniukai pasiskirstė tolygiai tiek pagrindinėje, tiek parengiamojoje, tiek specialiojoje fizinio ugdymo grupėje (6 pav.).

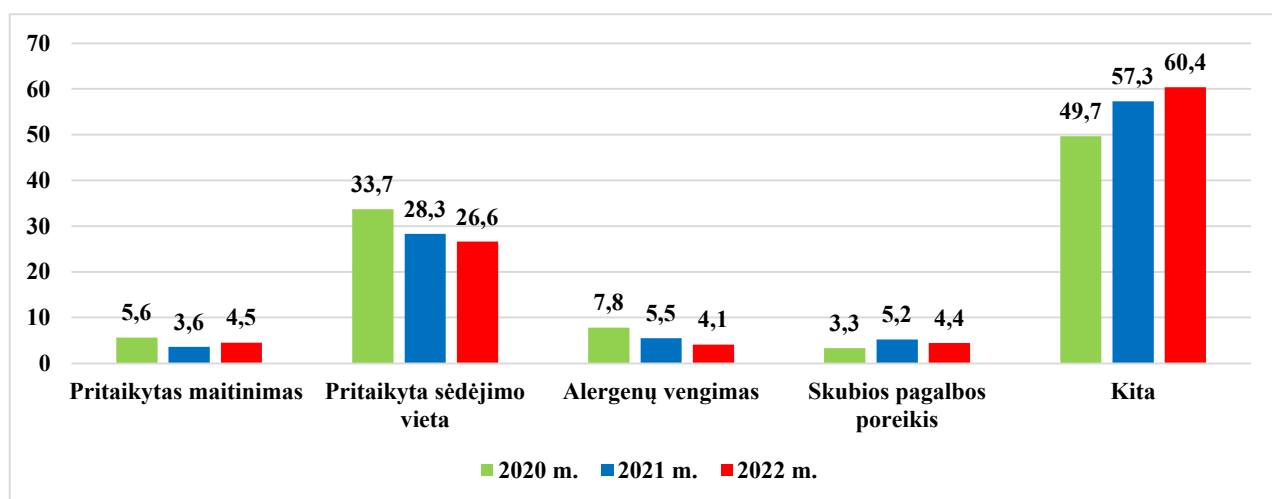

6 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių pasiskirstymas fizinio ugdymo grupėse 2022 m., lyginant pagal lytį (proc.)

Mokinių dalyvavimas ugdymo veikloje

Mokinys, sergantis lėtine liga ir (ar) turintis sveikatos sutrikimų, kurie riboja mokinio dalyvavimą ugdymo veikloje, gali dalyvauti ugdymo veikloje, laikydamasis rekomendacijų. Gydytojas elektroniniame Mokinio sveikatos pažymėjime iš pasirinkto sąrašo pažymi bendrą rekomendaciją arba užpildo specialią rekomendaciją, nuroydamas mokinio ligos/sveikatos sutrikimo TLK-10-AM kodą ir aprašydamas specialias rekomendacijas ir (ar) pirmosios pagalbos priemones, kurių gali prireikti mokiniui, dalyvaujančiam ugdymo veikloje.

2020 m. – 20,6 proc., 2021 m. – 21,7 proc., o 2022 m. – 20,7 proc. 7 – 17 m. amžiaus Šiaulių miesto mokinių buvo nurodytos bendros rekomendacijos. 2022 m. rekomendacija dėl sėdėjimo vietos pritaikymo nurodyta kas trečiam, pritaikytas maitinimas, alergenų vengimas ir skubios pagalbos poreikis – kas dvidešimt trečiam sveikatą patikrinusiam mokiniui (7 pav.).

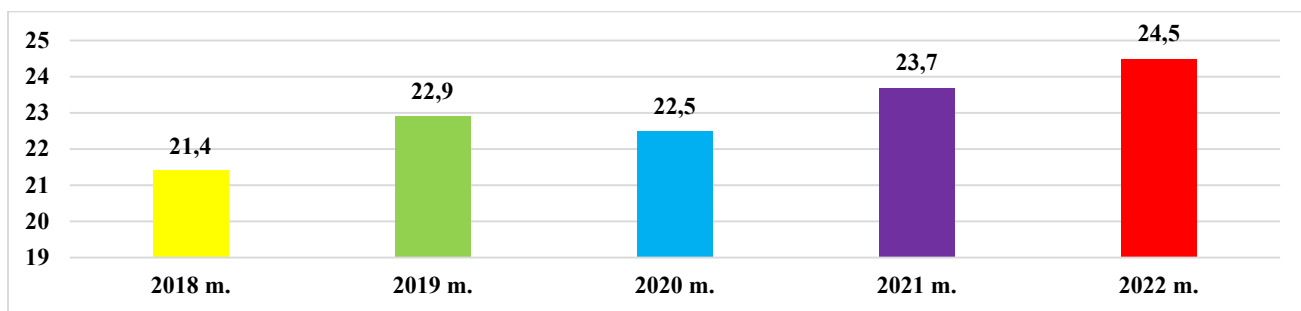

7 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, kuriems nurodytos bendros rekomendacijos, pasiskirstymas 2020–2022 m. (proc.)

Mokinių dantų ir žandikaulių būklės apžvalga

Gydytojas odontologas, atlikdamas kasmetinį mokinio sveikatos patikrinimą, įvertina mokinio dantų, žandikaulių būklę ir įrašo rezultatus į Mokinio sveikatos pažymėjimo II dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Ėduonies pažeistų (k), plombuotų (p) ir išrautų dantų (i) skaičius pažymėjime įrašomas ties kiekviena raide. Mažosios raidės (kpi) reiškia pieninių dantų įvertinimą, didžiosios raidės (KPI) – nuolatinių dantų įvertinimą. Jeigu profilaktinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas odontologas neranda ėduonies pažeistų, plombuotų ir dėl ėduonies išrautų dantų, Mokinio sveikatos pažymėjime ties raidėmis k, p, i bei K, P, I įrašomi nuliai – tai reiškia, kad vaiko dantys sveiki.

Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste tik kiek daugiau nei penktadalis visų patikrintų 7 – 17 m. amžiaus mokinių turėjo sveikus dantis (8 pav.).

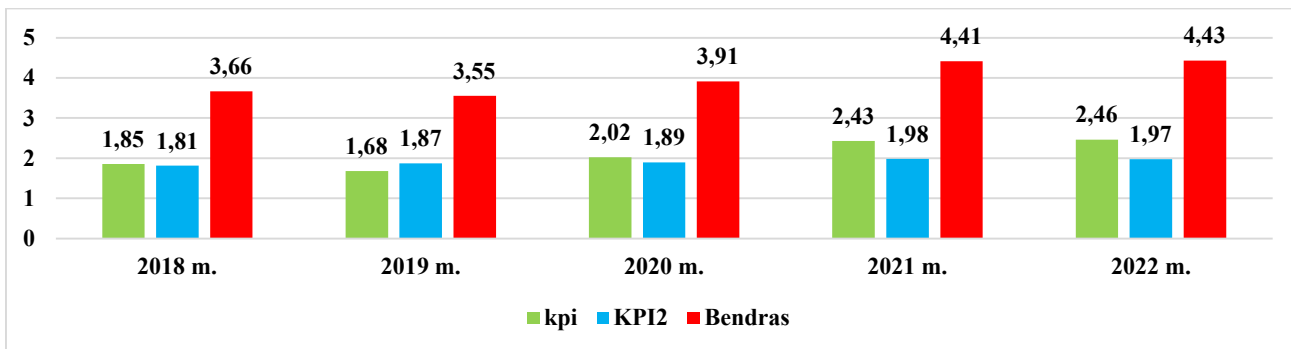
8 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių, kurių dantys sveiki, pasiskirstymas 2018–2022 m. (proc.)

Įvertinus ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų skaičių, apskaičiuojamas dantų ėduonies intensyvumo rodiklis – KPI indeksas, kuris rodo, kiek ėduonies pažeistų dantų tenka vienam asmeniui.

KPI intensyvumo lygiai būna:

- Labai mažas 0,0 - 1,0;
- Mažas 1,1 – 2,6;
- Vidutinis 2,7 – 4,4;
- Didelis 4,5 – 6,6;
- Labai didelis > 6,7.

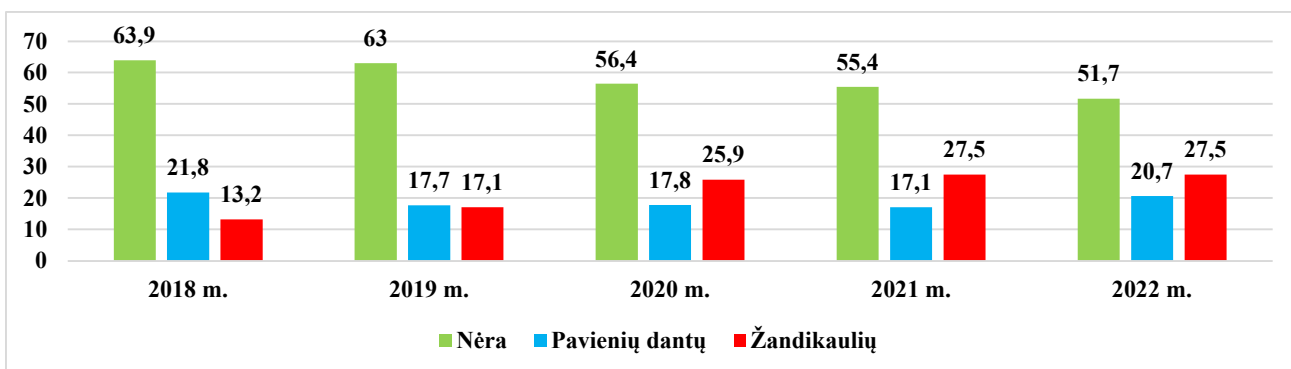
Per penkerius mokslo metus 7 – 17 m. amžiaus mokiniams nustatytas bendrasis dantų ėduonies intensyvumo lygis buvo vidutinis. Šio rodiklio reikšmė per penkis metus Šiaulių mieste padidėjo 0,77 vieneto (9 pav.).

9 pav. 7–17 m. amžiaus mokinių kpi, KPI ir kpi+KPI reikšmių pasiskirstymas 2018–2022 m.

Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu gydytojas odontologas taip pat įvertina mokinio sąkandžio būklę.

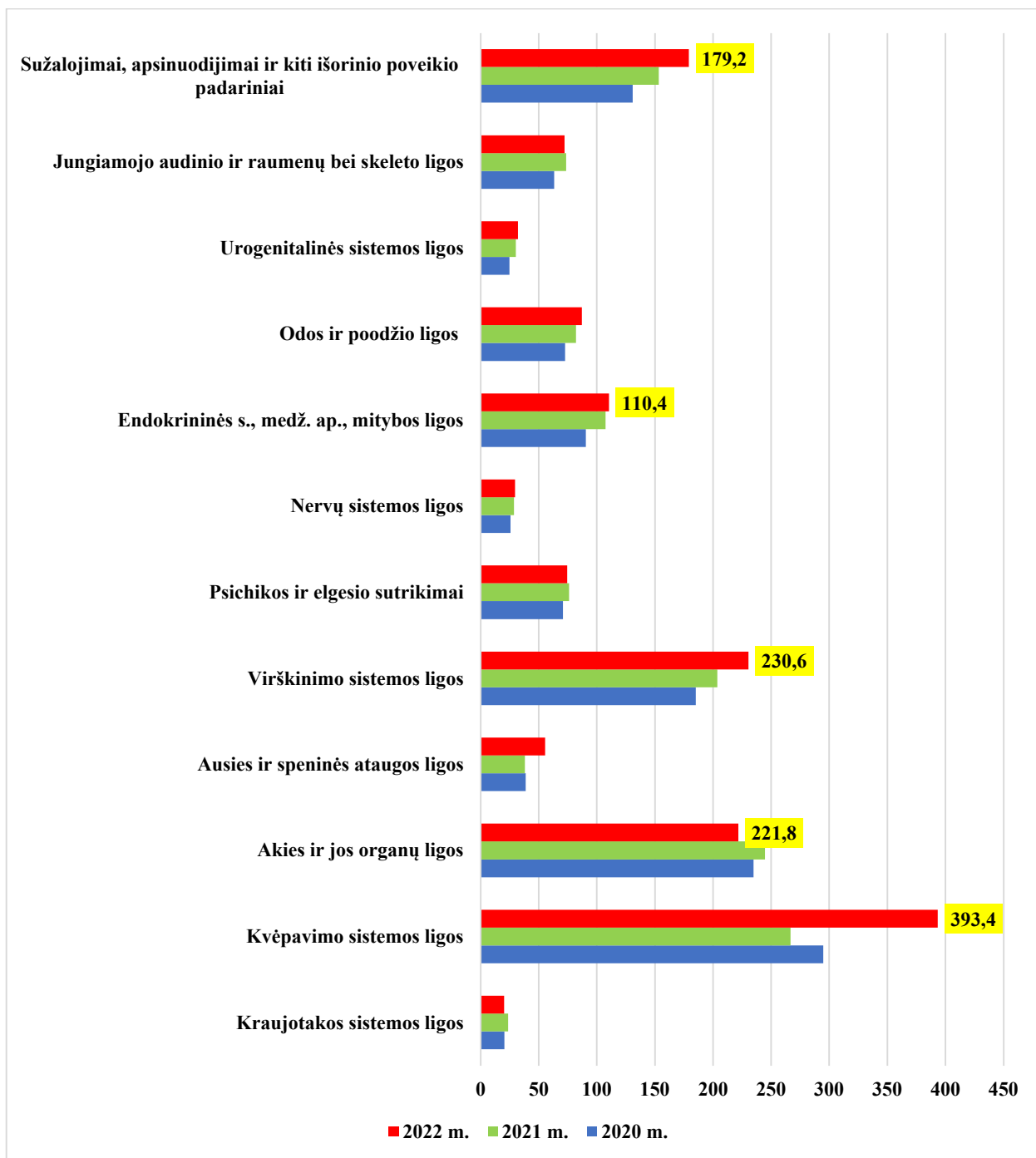
Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste 7 – 17 m. amžiaus mokinių, neturinčių sąkandžio patologijos sumažėjo 12,2 proc. Pavienių dantų patologija nustatyta beveik penktadaliui mokinių. Žandikaulių patologija nustatyta dažniau nei kas penktam mokiniui. Per penkerius mokslo metus šią patologiją turinčių mokinių dalis išaugo 14,3 proc. (10 pav.).

10 pav. 7–17 amžiaus mokinių sąkandžio patologijos įvertinimo pasiskirstymas 2018–2022 m. (proc.)

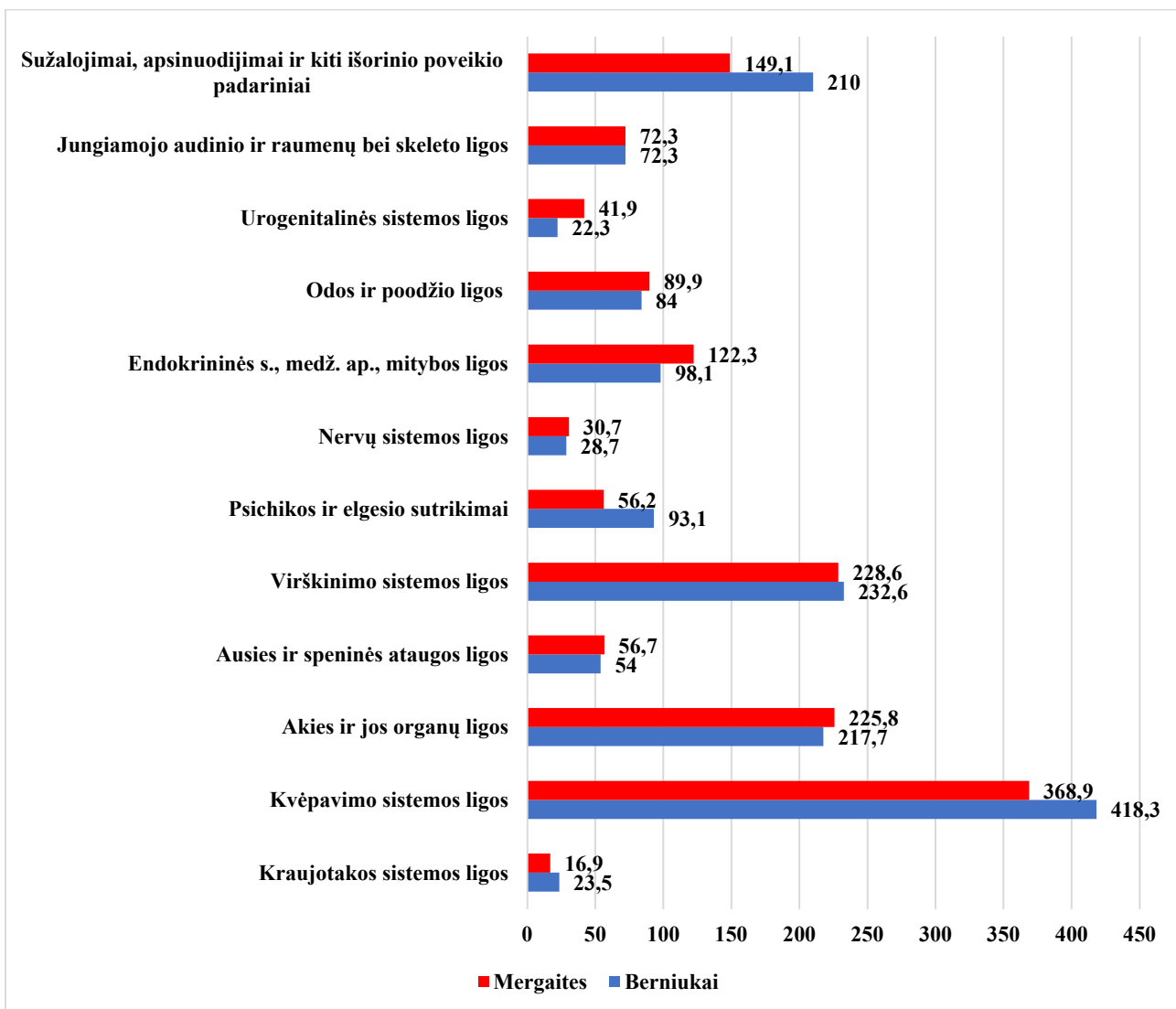
Mokinių ligotumo rodiklių apžvalga

Remiantis Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos „Sveidra“ duomenimis, 2022 m. didžiausias Šiaulių miesto 7 – 17 m. amžiaus mokinių ligotumas buvo kvėpavimo sistemos ligomis (393,4/1000 gyv.). Antroje vietoje buvo virškinimo sistemos ligos (230,6/1000 gyv.). Trečioje vietoje – akies ir jos priedinių organų ligos (221,8/1000 gyv.). Sužalojimai, apsinuodijimai ir kiti išorinių poveikių padariniai nustatyti 179,2/1000 gyv. Ligos endokrininėmis ir medžiagų apykaitos ligomis 7 – 17 m. amžiaus grupėje sudarė 110,4/1000 gyv. (11 pav.).

11 pav. Šiaulių miesto 7–17 amžiaus mokinių ligotumas 2020–2022 m. (1000 gyv.).
Šaltinis: Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Vertinant 7 – 17 m. amžiaus mokinių ligotumą 2022 m. pagal lytį matyti kad, daugiau mergaitėms buvo nustatyta akies ir jos organų ligų (225,8/1000 gyv.), endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligų (122,3/1000 gyv.), odos ir poodžio ligų (89,9/1000 gyv.) bei urogenitalinės sistemos ligų (41,9/1000 gyv.). Tuo tarpu berniukams daugiau buvo nustatyta kvėpavimo sistemos ligų (418,3/1000 gyv.), sužalojimų, apsinuodijimų ir kitų išorinių poveikių padarinių (210,0/1000 gyv.), psichikos ir elgesio sutrikimų (93,1/1000 gyv.) (12 pav.).

12 pav. Šiaulių miesto 7–17 amžiaus mokinių ligotumas 2022 m., lyginant pagal lytį (1000 gyv.)

Šaltinis: Vaikų sveikatos stebėsenos informacinė sistema

APIBENDRINIMAS

- Šiaulių mieste bendrojo ugdymo mokyklas lankančių 7 – 17 m. mokinių skaičius per penkerius metus padidėjo 10,9 proc.
- 7 – 17 m. mokinių, turinčių užpildytą Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalį, per penkerius metus sumažėjo 11,6 proc. Užpildytą II pažymėjimo dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“ nuo 2020 m. turinčių mokinių sumažėjo 6,2 proc.
- Nuo 2018 m. mokinių, turinčių normalų svorį Šiaulių mieste sumažėjo 2,0 proc., o mokinių, turinčių nutukimą padidėjo 1,4 proc. Kiek didesnė dalis mergaičių nei berniukų turėjo per mažą kūno svorį. Tuo tarpu kiek didesnė dalis berniukų nei mergaičių turėjo antsvorį ar buvo nutukę.
- Per penkerius mokslo metus mokinių, priskirtų pagrindinei fizinio ugdymo grupei, dalis išaugo 1,8 proc. Mokinių, kuriems nustatyta parengiamoji fizinio ugdymo grupė, dalis sumažėjo 1,3 proc., specialioji – 0,4 proc. 2022 m. mergaitės ir berniukai pasiskirstė tolygiai tiek pagrindinėje, tiek parengiamosioje, tiek specialiojoje fizinio ugdymo grupėje.
- Rekomendacija dėl sėdėjimo vietos pritaikymo nurodyta kas trečiam, pritaikytas maitinimas, alergenų vengimas ir skubios pagalbos poreikis – kas dvidešimt trečiam sveikatą pasitikrinusiam mokiniui.
- Per penkerius mokslo metus Šiaulių mieste tik kiek daugiau nei penktadalis visų patikrintų 7 – 17 m. amžiaus mokinių turėjo sveikus dantis. Bendrasis dantų ėduonies intensyvumo lygis buvo vidutinis. Šio rodiklio reikšmė per penkis metus Šiaulių mieste padidėjo 0,77 vieneto. Per penkerius mokslo metus 7 – 17 m. amžiaus mokinių, neturinčių sąkandžio patologijos sumažėjo 12,2 proc. Pavienių dantų patologija nustatyta beveik penktadaliui mokinių. Žandikaulių patologija nustatyta dažniau nei kas penktam mokiniui. Per penkerius mokslo metus šią patologiją turinčių mokinių dalis išaugo 14,3 proc.
- Šiaulių miesto 7 – 17 m. amžiaus mokiniams 2022 m. daugiausiai nustatyta kvėpavimo sistemos ligų. Antroje vietoje buvo virškinimo sistemos ligos, trečioje – akies ir jos priedinių organų ligos. Toliau sekė sužalojimai, apsinuodijimai ir kiti išorinių poveikių padariniai bei endokrininės ir medžiagų apykaitos ligos. Daugiau mergaitėms buvo nustatyta akies ir jos organų, endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos bei odos ir poodžio ligų. Tuo tarpu berniukams daugiau nustatyta kvėpavimo sistemos ligų, sužalojimų, apsinuodijimų ir kitų išorinių poveikių padarinių bei psichikos ir elgesio sutrikimų.